

ЯРМАК
Ольга Віталіївна

УДК 330

ЧЕРНЯЄВА
Анна Олександрівна

**ОЦІНКА ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ У РІЗНИХ
КРАЇНАХ: ВІДНОСНІ І ЗАГАЛЬНІ
ПОКАЗНИКИ**

**ASSESSMENT OF DOING BUSINESS IN
DIFFERENT COUNTRIES: RELATIVE AND
GENERAL INDICATORS**

к.е.н., доцент, Харківський
торгівельно-економічний
інститут Київського
національного торговельно-
економічного університету

DOI: [https://doi.org/10.37634/efp.2020.9\(1\).3](https://doi.org/10.37634/efp.2020.9(1).3)

к.е.н., доцент, Харківський
торгівельно-економічний
інститут Київського
національного торговельно-
економічного університету

YARMAK Olga Vitaliivna – PhD in Economics, Associate Professor, Kharkiv Trade and Economic Institute of Kyiv National University of Trade and Economics

CHERNIAIEVA Anna Oleksandrivna – PhD in Economics, Associate Professor, Kharkiv Trade and Economic Institute of Kyiv National University of Trade and Economics

У статті розглянуто питання оцінки ведення бізнесу в різних країнах. Запропоновано удосконалення показника оцінки ведення бізнесу для різних країн та територій. Показник запропоновано розділити на дві складові: загальну та відносну. Загальна частина залежить тільки від країни або території, де ведеться бізнес. Відносна частина залежить від різниці показників країни, де ведеться бізнес та показників країни підприємця. Визначено ці показники для групи країн. Відносна частина показника визначалася для України. Проведено порівняння легкості відкриття бізнесу громадянина України у Польщі, Китаї та Германії.

* * *

В статье рассмотрены вопросы оценки ведения бизнеса в разных странах. Предложено усовершенствование показателя оценки ведения бизнеса для различных стран и территорий. Показатель предложено разделить на две составляющие: общую и относительную. Общая часть зависит только от страны или территории, где ведется бизнес. Относительная часть зависит от разницы показателей страны, где ведется бизнес и показателей страны предпринимателя. Определены эти показатели для группы стран. Относительная часть показателя определялась для Украины. Проведено сравнение легкости открытия бизнеса для гражданина Украины в Польше, Китае и Германии.

* * *

Introduction. The complexity of doing business varies greatly from country to country. Different countries have different taxes. Also, the number of permits to start a business can vary significantly. There are also hidden obstacles: corruption, protectionism, difficulties in hiring and laid off labor. It is also influenced by differences in mentality, distance between countries, differences in legislation, and so on. Knowledge and ability to assess these factors will allow you to choose a country in which to effectively implement business and effectively manage them.

The purpose of the paper is to clarify the indicator that determines the ease of doing business. This figure will be refined by relative components, depending on the country where the business organizer lives and its actual location. It is proposed to use primarily to open a foreign business or business in different regions of a large country.

Results. Improvement of the indicator for assessing doing business for different countries and territories is proposed. The indicator is proposed to be divided into two components: general and relative. The general part only depends on the country or territory where the business is being conducted. The relative part depends on the difference between the indicators of the country where the business is conducted and the indicators of the country of the entrepreneur. These indicators are defined for a group of countries. The relative part of the indicator was determined for Ukraine. A comparison is made of the ease of starting a business for a citizen of Ukraine in Poland, China and Germany.

Conclusion. This technique will allow you to scientifically choose a country to start a business. Of the countries discussed in the article, the most attractive is Poland. In further works it is possible to clarify the components of the indicator of ease of doing business and clarify the methods of determining its components. Properly chosen country will increase its profitability, make management faster and more efficient. It also allows you to expand your existing business, get additional customers and suppliers of the necessary raw materials, materials and information resources.

Ключові слова: показник складності ведення бізнесу, умови ведення бізнесу, вибір країни для бізнесу

Ключевые слова: показатель сложности ведения бизнеса, условия ведения бизнеса, выбор страны для бизнеса

Keywords: indicator of the complexity of doing business, business conditions, choice of country for business

ВСТУП

Складність ведення бізнесу може суттєво відрізнятися для різних країн. Тут можуть бути використані різні за складністю системи оподаткування. Також кількість дозвільних документів для початку бізнесу можуть суттєво відрізнятися. Існують і приховані пе-

репони у вигляді корупції, протекціонізму, складності у наймі та звільненні робочої сили. На складність ведення інтернаціонального бізнесу впливає різниця менталітету, відстань між країнами, різниця у законодавстві тощо. Знання та вміння оцінювати ці фактори дозволить вибрати країну, в якій буде ефектно запроваджувати бізнес та ефективно їм управляти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Питання оцінки легкості ведення бізнесу розглянуто у великій кількості праць. Активно ці питання були розглянуті у працях таких вітчизняних та закордонних вчених, як І. Біла [1], Ю. Візник [2], О. Кашуба [3], Г. Швець [4], А. Varanov, E. Malkov, L. Polishchuk, M. Rochlitz [5], J.I. Naidar [6] та ін. Але ці питання потребують уточнення. Також не достатньо досліджено критерії легкості початку бізнесу у різних країнах залежно від менталітету, відстані та інших факторів.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

У статті використано низку методів наукового дослідження, до яких насамперед належать загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання. Для уточнення показників використано методи синтезу, метод аналогій, а також метод аналізу літературних джерел.

МЕТА дослідження – уточнення показника, що визначає легкість ведення бізнесу. Цей показник буде уточнено відносними складовими, що залежать від країни, де мешкає організатор бізнесу та фактичного його розташування. Його пропонується використовувати передусім для відкриття іноземного бізнесу або бізнесу у різних регіонах великої країни.

РЕЗУЛЬТАТИ

Для оцінки ведення бізнесу у інших країнах будемо вводити дві групи показників: загальна складність ведення бізнесу та відносна складність ведення бізнесу.

Загальна складність ведення бізнесу враховується за модифікованою методикою, створеною на основі методики Всесвітнього банку [6]. Ці показники не залежать від країни, де знаходиться засновник бізнесу. Відносна складність враховує різницю між суттєвими показниками країн засновника бізнесу та його фактичного місце розташування.

До загальних показників пропонується включити наступні показники:

1. Складність відкриття бізнесу, тобто обсяг документів для створення підприємств.
2. Отримання дозволів на будівництво або можливості оренди.
3. Отримання енергоносіїв, тобто легкість підключення до системи енергопостачання.
4. Можливості реєстрації власності.
5. Складність отримання кредитних ресурсів.
6. Складність податкової системи (складність адміністрування, кількість податків тощо).

7. Забезпечення виконання контрактів (визначається термінами виконання, судовими витратами і кількістю процедур, необхідних для виконання контракту).

8. Складність ліквідації підприємства.

На підставі цих критеріїв на основі даних світового банку здійснюється ранжування та балова оцінка країн світу, за допомогою якого визначається загальна складність ведення бізнесу.

Порівняємо ці показники для декількох країн (складено на основі [7]) (табл. 1).

Як можна побачити з цього порівняння, найнижче значення цього показника припадає на Україну. Для України найнижчі бали експертами Світового банку було присвоєно щодо операцій ліквідації бізнесу. Найвищий показник займає Германия. У цій країні найбільші складності виникають під час реєстрації прав власності на майно.

Розглянемо відносні показники легкості ведення бізнесу. Ці показники залежать від факторів, наведених у табл. 2. Якщо бізнес не є інтернаціональним, значення цього показника близько до 100.

Наведемо значення цих показників для країн, проаналізованих раніше (табл. 3).

Для відносного показника найбільші значення відповідають Польщі, найменші – Китаю. Враховуючи показники, наведені у табл. 1, найбільш привабливою країною для ведення бізнесу є Польща (75 та 80 балів), найменш привабливою – Китай (78 та 30 балів).

ВИСНОВКИ

Наведена методика дозволить науково обґрунтовано вибрати країну для відкриття бізнесу. З країн, розглянутих у статті, найбільш привабливою є Польща. У подальших роботах можливе уточнення складових показника легкості ведення бізнесу та уточнення методик визначення його складових. Також для підвищення легкості ведення бізнесу і поліпшення ділового клімату потрібна:

- 1) боротьба з корупцією і бюрократизацією економіки;
- 2) зміцнення незалежності судової системи;
- 3) розвиток системи захисту прав інвесторів;
- 4) підвищення ступеня інформаційної прозорості підприємств для інвесторів і кредиторів.

Повернемося до відкриття іноземного бізнесу. Правильно вибрана країна дозволить підвищити його прибутковість, зробити управління більш швидким та ефективним. Також це дає змогу розширити існуючий бізнес, отримати додаткових клієнтів та постачальників необхідної сировини, матеріалів та інформаційних ресурсів.

Таблиця 1

Визначення загального показника ведення бізнесу

Країна	Складова загального показника (див. класифікацію вище), балів								Загальний показник
	1	2	3	4	5	6	7	8	
Україна	91	81	62	71	75	78	64	31	69
Польща	83	76	82	64	75	76	64	76	75
Китай	94	77	95	81	60	70	81	62	78
Германия	84	78	99	67	70	82	74	89	81

Таблиця 2

Складові відносного показника ведення бізнесу		
Показник	Базові значення показника	
1. Фізична відстань між організатором та місцем проведення діяльності	В одному місті (транспортна доступність до 3 годин)	100
	В межах одного регіону (транспортна доступність 3-8 годин)	50
	Сполучення за допомогою авіатранспорту	0
	Можлива віддалена робота	+20 (корегуючий показник)
2. Різниця у мові	Однакова офіційна мова	100
	Мови однієї групи	50
	Різні типи мов	0
	Найм персоналу, що є носіями обох мов	+20 (корегуючий показник)
3. Різниця у менталітеті	Однаковий менталітет (Країни ЄС, СНГ тощо).	100
	Схожі культури	50
	Різні типи культур (європейські та азійські, СНД та Китай)	0
	Найм персоналу, що є носіями обох менталітетів	+20 (корегуючий показник)
4. Ділова культура	Схожість ділових культур	100
	Має як загальні риси, так і відмінності	50
	Ділова культура суттєво відрізняється	0
5. Стабільність у відносинах між країнами	Відсутні конфліктні ситуації та митні перепони	100
	Конфліктні ситуації, проблеми під час перетинання кордонів	50
	Ведуться бойові дії або існують суттєві перешкоди у перетинанні кордонів	0

Таблиця 3

Визначення відносного показника ведення бізнесу для України						
Країна	Складова показника					Загальний показник
	1	2	3	4	5	
Польща	75	75	50	100	100	80
Китай	0	0	0	50	100	30
Германія	0	50	50	25	75	40

Список використаних джерел

1. Біла І.С. Бізнес-середовище в Україні. Глобальні та національні проблеми економіки. 2017. Вип. 17. С. 127–131.
2. Візняк Ю.Я. Діагностика бізнес-середовища підприємства і роль неурядових організацій щодо запобігання та протидії корупції у сфері оподаткування. Економіка підприємництва. 2016. № 1. С. 235–240.
3. Кашуба О.М. Підприємництво в Україні: проблеми і перспективи розвитку. Економіка та держава. 2015. № 6. С. 103-106. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/6_2015/24.pdf
4. Швець Г.С. Сучасне бізнес-середовище малого та середнього підприємництва в Україні. Вісник Приазовського державного технічного університету. 2017. Вип. 34. С. 31-39
5. Измерение институтов в российских регионах: методология, источники данных, анализ / А.Ю. Баранов и др. Вопросы экономики. 2015. № 2. С. 69–103.
6. Haidar J.I. Impact of Business Regulatory Reforms on Economic Growth. 2012. Vol. 26. № 3. pp. 285-307.
7. Doing Business. Measuring Business Regulations. URL: <http://www.doingbusiness.org/rankings>

References

1. Bila I.S. Business environment in Ukraine. Global and national economic problems. 2017. Issue 17. pp. 127–131. (in Ukrainian).
2. Vizniak Yu.Ya. Diagnosis of the business environment of the enterprise and the role of non-governmental organizations in preventing and combating corruption in the field of taxation. Business economics. 2016. № 1. pp. 235–240. (in Ukrainian).
3. Kashuba O.M. Entrepreneurship in Ukraine: problems and prospects of development. Economy and State. 2015. № 6. pp. 103-106. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/6_2015/24.pdf (in Ukrainian).
4. Shvets H.S. Modern business environment of small and medium business in Ukraine. Bulletin of Priazovsky State Technical University. 2017. Vol. 34. pp. 31–39. (in Ukrainian).
5. Measuring Institutions in russian regions: Methodology, Sources of data, Analysis / A. Baranov et.al. Voprosy Ekonomiki. 2015. № 2. pp. 69–103. (in Russian)
6. Haidar J.I. Impact of Business Regulatory Reforms on Economic Growth. 2012. Vol. 26. № 3. pp. 285-307.
7. Doing Business. Measuring Business Regulations. URL: <http://www.doingbusiness.org/rankings>